

Sophie - En av få med högriskskydd

För Sophie Antonsson är högriskskyddet en förmån. Det stärker hennes konkurrenskraft på arbetsmarknaden och hon slipper ha dåligt samvete om hon måste vara borta. Sophie Antonsson är en av drygt 100 personer som, enligt Riksförsäkringsverkets statistik, har särskilt högriskskydd för långa sjukperioder.

– Det är en förmån som fler borde ha. Tänk att kunna säga till arbetsgivaren att visserligen är jag reumatiker, men förutom att jag är en fenomenalt kompetent person behöver du inte betala någon sjuklön om jag är borta.

– Tyvärr är inte så lätt att få igenom som Jan Rydh ger sken av. Trots att jag har en väl dokumenterad diagnos, fick jag argumentera väldigt mycket för att få igenom mitt högriskskydd, berättar Sophie.

Sophie Antonsson har haft sin reumatiska sjukdom sedan hon var fem år. I dag är hon 34 år och arbetar som ekonomiansvarig på en liten importfirma i Solna. Hon har en förstående arbetsgivare, som accepterar att sjukdomen gör att hon ibland behöver vara borta längre perioder. Sophie Antonsson är opererad i lederna

flera gånger och måste räkna med att behöva opereras igen. Då kan det handla om att vara borta två-tre månader åt gången.

– Jag fick mitt jobb för att jag har den kompetens som företaget behöver. Jag har en bred utbildning och spetskompetens genom språkkunskaper, bland annat i franska. Ändå kunde jag känna dåligt samvete när jag var borta på grund av operation eller annan behandling.

För lite sjukskriven

Hösten 2000 ansökte Sophie Antonsson om särskilt högriskskydd, men fick först avslag. Trots en väl dokumenterad diagnos ansåg försäkringskassan att hon inte hade någon sjukdomshistorik. Hon hade inte varit sjukskriven tillräckligt mycket. I själva verket hade hon inte en enda anmäld sjukdag, utöver det hon varit borta för operationer.

– Det är nog typiskt för oss reumatiker. Vi stannar inte hemma för en förkylning, utan sparar på sjukdagarna för vi vet att det kan bli värre. Kanske har vi också en högre toleranströskel, eftersom vi är vana att ha ont.

Men Sophie Antonsson var envis och stod på sig. I november 2000 beviljades hon tidsbegränsat högriskskydd. När tiden hade gått ut ville kassan dra in skyddet, eftersom hon fortfarande inte hade tillräckligt mycket sjukfrånvaro. Då skrev hon ett ilsket brev och fick skyddet förlängt.

– Jag förstår inte vitsen med att dra in en förmån som inte har kostat något. Är jag inte borta, behöver de ju inte betala.

Bara fördelar

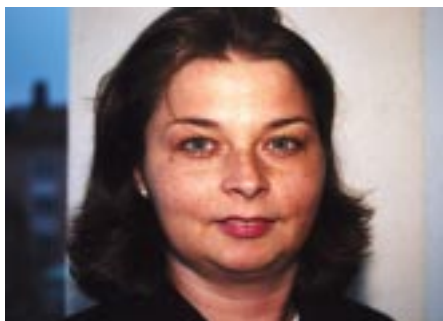
Sophie Antonsson ser bara fördelar med sitt högriskskydd.

– Jag kan inte dölja min reumatiska sjukdom. Den syns på lederna. Nu kan jag ta bättre hänsyn till sjukdomen, slipper ha alltför dåligt samvete om jag behöver vara borta under en längre period och jag blir starkare på arbetsmarknaden. Om man skulle vara orolig för att en arbetsgivare inte vill anställa en, behöver man ju inte tala om att man har högriskskydd. Men visst förstår jag att det är svårare att berätta för en arbetsgivare att man har en kronisk sjukdom innan man är etablerad på

arbetsmarknaden. Det gjorde inte jag heller när jag fick mitt första jobb. Då hade sjukdomen inte gått så långt och syntes inte lika tydligt.

Anpassat arbetstiden

Det tog också tid innan Sophie Antonsson accepterade att sjukdomen faktiskt hindrade henne från att jobba heltid. Hon kämpade länge för att hålla sig kvar på 75 procent, men till priset av att inte orka annat. Fritiden blev lidande och livskvaliteten sämre. När hon hade opererat knäet för tre år sedan anpassade hon arbetstiden till sjukdomen genom att gå ner till halvtid.

– Det var bland det bästa jag gjort. Annars hade jag kanske inte kunnat arbeta alls om några år.

Sophie Antonsson efterlyser en bred kartläggning av arbetsgivares attityder till att anställa människor med kroniska sjukdomar och funktionshinder. Säger man från samhällets sida att man vill satsa på att få ut funktionshindrade i arbetslivet måste man också ge dem redskap som stärker deras möjligheter, anser hon.

Text: Lotta Tillström Foto: Anders Arhammar

Sjukskrivningarna kan bli längre befarar experter

Att förlänga arbetsgivarnas ansvar för sjuklönen till 60 dagar kan leda till att långa sjukskrivningar blir ännu längre. Det befarar Leif Westerlind, chef för Riksförsäkringsverkets enhet för sjukförsäkring och rehabilitering.

– Risken är att arbetsgivaren säger åt den långtidssjuka att inte komma tillbaka förrän han eller hon är ”riktigt frisk”. Arbetsgivaren vill inte riskera en ny frånvaro och ser kanske helst att personen inte kommer tillbaka alls. Det kan leda till ökad passivisering och att långtidssjuka får ännu svårare att komma tillbaka i arbete.

Enligt Leif Westerlind kommer Riksförsäkringsverket också att påtala risken för diskriminering av kroniskt sjuka om Jan Rydhs förslag att förlänga arbetsgivarperioden går igenom. Till skillnad från Rydh tror han inte att den nuvarande utformningen av högriskskyddet räcker för att undanröja den risken.

– Jag har all respekt för att det kan fungera bra för Sophie Antonsson och andra med kroniska sjukdomar och funktionshinder som syns. För dem kan det nog vara ett bra sätt att få arbetsgivaren att se till kompetensen och inte funktionshindret. Men många vill inte ha ett papper som visar att de riskerar att vara borta under långa perioder. Det finns inte heller någon absolut koppling mellan kroniska sjukdomar och funktionshinder och ökad sjukfrånvaro.

Leif Westerlind vill hellre ha ett mer generellt system och kan tänka sig att ta bort högriskskyddet i dess nuvarande form. Ett alternativ kan vara ett skydd som träder in automatiskt efter ett visst antal sjukdagar och gäller för nya sjukfall inom exempelvis ett år.

– Då behöver man inte ansöka om det och man riskerar ingen blockering vid en anställningssituation. Ett sådant system skulle också kunna kombineras med möjligheten att ansöka om högriskskydd för den som i likhet med Sophie Antonsson föredrar att ha med sig det redan inför en anställning. Men detta är bara mina egna tankar än så länge, säger Leif Westerlind.

Lotta Tillström

Det särskilda högriskskyddet innebär att försäkringskassan står för hela sjuklönen, inklusive karensdagen, för anställda som riskerar antingen många korta eller ett eller flera långa sjukfall. Man måste ansöka om skyddet och det beviljas som regel för ett år i taget.

Enligt Riksförsäkringsverket har omkring 7000 personer sådant skydd, men bara drygt 100 för att de har en sjukdom som kan innebära ett eller flera långa sjukfall. Men siffran är osäker. Reglerna är svåra att tillämpa och en del personer kan vara kodade i fel grupp.

Dåligt förslag

Ett dåligt förslag som försvårar för kroniskt sjuka och funktionshindrade att få jobb och slår sönder den sammanhållna försäkringen, som håller samman människors rätt till rehabilitering och arbete.

Kritiken har varit hård från bland annat Reumatikerförbundet mot utredaren Jan Rydhs förslag att förlänga arbetsgivarnas ansvar för sjuklönen från 14 till 60 dagar. Reumatikerförbundet varnar bland annat för att människor med kroniska sjukdomar och funktionshinder, som redan idag har svårt att få jobb, riskerar att helt stängas ute från arbetsmarknaden om Rydhs förslag går igenom.

Jan Rydh avvisar kritiken och hänvisar till att personer med ökad risk för en eller flera längre sjukperioder, till exempel reumatiker, har ett särskilt högriskskydd som innebär att arbetsgivaren slipper betala sjuklön.

– Så den förlängda sjuklöneperioden kommer inte att drabba er, sa han till exempel i en debatt i radioprogrammet Efter 3 samma dag som förslaget presenterades.

Reumatikers egna erfarenheter visar att det inte är så enkelt. Och i en tidigare utredning om sjukfrånvaron har Jan Rydh själv visat att högriskskyddet är både okänt och svårt att få. Bara drygt 100 personer i landet har särskilt högriskskydd för att de riskerar en eller flera långa sjukperioder.